

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.03.2016, sp. zn. 29 Cdo 2171/2014, ECLI:CZ:NS:2016:29.CDO.2171.2014.1

Číslo: 92/2017

Právní věta: V záruční listině (§ 313 zákona č. 513/1991 Sb.) může banka stanovit, že bankovní záruka zanikne v důsledku "vrácení originálu záruční listiny". K zániku bankovní záruky tímto způsobem nedojde (jen) tím, že se originál záruční listiny dostane do dispoziční sféry banky, nýbrž pouze tehdy, stane-li se tak v důsledku projevu vůle osoby oprávněné z bankovní záruky (beneficienta) záruční listinu vrátit.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 30.03.2016

Spisová značka: 29 Cdo 2171/2014

Číslo rozhodnutí: 92

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Bankovní záruka

Předpisy: § 313 obch. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalované proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 11. 2013, sp. zn. 5 Cmo 295/2013.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 12. 4. 2013, č. j. 25 Cm 40/2012-184, zamítl žalobu, kterou se žalobce (O. T. B. V.) domáhal vůči žalované (s původní obchodní firmou UniCredit Bank Czech Republic, a. s.) zaplacení částky 5 053 151 EUR s 7,75% úrokem z prodlení od 9. 1. 2012 do zaplacení.

2. Vrchní soud v Praze k odvolání žalobce rozsudkem ze dne 27. 11. 2013, č. j. 5 Cmo 295/2013-297, rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalovanému uložil zaplatit žalobci částku 5 053 151 EUR s 7,75% úrokem z prodlení od 25. 2. 2012 do zaplacení (I. výrok), ve zbývajícím rozsahu, tj. co do zaplacení úroků z prodlení z částky 5 053 151 EUR za dobu od 9. 1. do 24. 2. 2012 jej potvrdil (II. výrok) a rozhodl o náhradě nákladů řízení účastníků a státu (III. a IV. výrok).

3. Soudy obou stupňů vyšly z toho, že:

[1] Dne 3. 2. 2011 byla do obchodního rejstříku zapsána společnost O. T. New Tank S. C. B. V. i. o., a to jako soukromá společnost s ručením omezeným v procesu založení podle holandského práva (dále jen „společnost v procesu založení“), přičemž oprávněným představitelem zakládajícím tuto společnost byl žalobce. Společnost byla z obchodního rejstříku ke dni 1. 7. 2011 vymazána s tím, že registrované podnikání této společnosti nebylo převedeno ani nepokračovalo v rámci jiné právnické osoby. Společnost v procesu založení nebyla právnickou osobou; její práva a povinnosti vzniklé uzavíráním smluv, prováděním právních úkonů nebo jiných činností „jsou na účet jejího oprávněného představitele“ (žalobce).

[2] Bankovní zárukou za zálohu převzala žalovaná vůči společnosti v procesu založení záruku za závazek OKZ H., a. s. (dále jen „společnost O“), ze smlouvy ze dne 10. 2. 2011 (konkretizované v bankovní záruce) k zaplacení zálohy ve výši 5 999 750 EUR a zavázala se jí vyplatit na uvedený účet částky až do této výše, to bez zkoumání souvisejícího právního vztahu a bez námitek tohoto vztahu se týkajících. Žalovaná prohlásila, že výplatu provede bez zbytečného odkladu po obdržení první písemné výzvy, ve které společnost v procesu založení prohlásí, že společnost O nesplnila své závazky k dodávce ze smlouvy (o dílo). Podle záruční listiny bankovní záruka zaniká automaticky mimo jiné v den, kdy bance bude vrácen originál záruční listiny.

[3] Dopisem ze dne 4. 1. 2012 žalobce potvrdil, že společnost O nesplnila povinnosti (ze smlouvy o dílo) a vyzval žalovanou k zaplacení částky 5 053 151 EUR z titulu bankovní záruky.

[4] Žalovaná dopisem ze dne 12. 1. 2012 odmítla plnit s odůvodněním, že výzva ze dne 4. 1. 2012 „nebyla v souladu se zněním záruky“.

[5] Dopisem ze dne 10. 1. 2012 žalobce sdělil žalované, že jí posílá kurýrní službou pro její informaci originál záruky za platbu zálohy a současně zdůvodnil rozdíl mezi „celkovou částkou záruky“ a požadovaným plněním. Dále žalobce vyzval žalovanou k plnění ze záruky i dalšími dopisy (naposledy dopisem ze dne 16. 2. 2012), s tím, že požadoval zaplacení částky 5 053 151 EUR, a to ve lhůtě do 24. 2. 2012. V posledně zmíněné výzvě je obsažena informace o právním postavení společnosti v procesu založení a žalobce, prohlášení, že společnost O nesplnila závazky k plnění ze smlouvy, údaj o tom, že žalobce zaplatil 17. 3. 2011 na účet uvedený v záruce zálohu ve výši 5 999 750 EUR; k výzvě bylo připojeno potvrzení tam zmíněné banky „o pravosti a závaznosti podpisů“.

[6] Žalovaná odmítla plnit z bankovní záruky s tím, že jí byl dne 11.1. 2012 vrácen originál záruční listiny.

4. Na tomto základě odvolací soud – ve shodě se soudem prvního stupně – dovodil, že teprve výzva žalobce ze dne 16. 2. 2012 zcela odpovídala požadavku záruční listiny; dále se zabýval řešením otázky, zda a jaký význam pro trvání závazku žalované z bankovní záruky měla skutečnost, že žalobce vrátil originál záruční listiny žalované.

5. V této souvislosti především přitakal závěru soudu prvního stupně o tom, že originál záruční listiny nebyl žalovanou od žalobce vyžádán (tím méně vyláknán) a že úkon spočívající ve vrácení záruční listiny není neplatný z důvodu omylu na straně žalobce podle ustanovení § 49a zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku (dále jen „obč. zák.“). Výsledky provedeného dokazování přitom nesvědčí ani pro závěr, podle něhož měl žalobce nesprávnou představu o následcích tohoto úkonu, tj. že si nebyl vědom doložky v záruční listině, podle níž bankovní záruka zanikne vrácením originálu této listiny žalované.

6. Dále odvolací soud zdůraznil, že při vrácení originálu záruční listiny žalobce jednal s úmyslem

urychlit výplatu záruky, nikoli způsobit jejich zánik. Tento úmysl musel být žalované znám (§ 266 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku – dále jen „obch. zák.“), což vyplývá především z dopisu žalobce ze dne 10. 1. 2012, podle něhož je originál záruční listiny zasílán žalované „pro informaci“, jakož i z dalších výzev k zaplacení žalované částky a z obsahu telefonických rozhovorů, jak byl zjištěn z výpovědi svědků. „Okolnost, že ze strany žalobce došlo k vrácení originálu záruční listiny, tak nemohla mít za následek zánik bankovní záruky.“

7. Odvolací soud tak přisvědčil žalobci, že „žalovaná využila vrácení originálu záruční listiny k odepření plnění ze záruky, přestože jí muselo být zřejmé, že vyvolání tohoto následku nemohlo být a nebylo za dané situace úmyslem žalobce. K použití výkladového pravidla obsaženého v ustanovení § 266 odst. 2 obch. zák., k němuž sáhl soud prvního stupně, přitom není v projednávané věci žádný důvod, neboť projev vůle žalobce je možno interpretovat dle úmyslu, kterým jím byl jednoznačně a srozumitelně vyjádřen a zároveň byl žalované znám. Tedy i přesto, že záruční listina obsahuje doložku, podle níž má její vrácení žalované za následek zánik záruky, bylo v řízení nepochybně prokázáno, že při jejím vrácení nebyl žalobce veden úmyslem tohoto následku dosáhnout. Veškeré úkony činěné vůči žalované v období od 4. 1. 2012, vrácení originálu záruční listiny nevyjímaje, směřovaly naopak k tomu, aby dosáhl plnění ze záruky, čehož si byla žalovaná vědoma. Za této situace nelze zaslání záruční listiny žalované přičítat účinky v této listině uvedené, tedy spojovat s ním zánik záruky“.

8. Proto odvolací soud uzavřel, že doručením výzvy ze dne 16. 2. 2012 vznikla žalované podle ustanovení § 319 obch. zák. povinnost poskytnout žalobci plnění (vyjma části úroku z prodlení) „ve výši požadované žalobou“.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

9. Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání, které má za přípustné podle ustanovení § 237 zák. č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), spatřujíc důvod přípustnosti dovolání v řešení otázky, zda „může beneficiant jednostranně měnit právní následky sjednané mezi bankou a dlužníkem pro konkrétní právní skutečnost ve smlouvě o vystavení právní záruky a následně vyjádřené v záruční listině akceptované bez výhrad beneficiantem“.

10. Dovolatelka namítá, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci, podle něhož povinnost žalované plnit žalobci z bankovní záruky trvala i k 16. 2. 2012; zmíněný závěr shledává rozporným s ustanovením § 36 obč. zák. ve spojení s ustanovením § 322 obch. zák.

11. Dovolatelka akcentuje, že důvod zániku bankovní záruky (spočívající ve vrácení originálu záruční listiny) odvolací soud nesprávně kvalifikoval jako skutečnost závislou na vůli účastníka řízení (žalobce). V projednávané věci šlo o bankovní záruku vyznačující se vysokou mírou abstraktnosti, přičemž pro tento typ bankovní záruky je pro podmínky, na základě kterých bude banka věřiteli plnit, jakož i pro stanovení doby platnosti, důvodu zániku a další vlastnosti bankovní záruky, rozhodné znění záruční listiny. V situaci, kdy záruční listina obsahuje taxativní výčet důvodů zániku bankovní záruky a kdy je „nezávislost rozvazovací podmínky vrácení originálu záruční listiny na vůli účastníka řízení patrná již ze samotného obsahu záruční listiny“, jde – z hlediska ustanovení § 36 obč. zák. – o rozvazovací podmínku nezávislou na vůli „dovolatele“ a jejím splněním automaticky zaniká bankovní záruka.

12. Konečně dovolatelka zdůrazňuje, že přijal-li žalobce bez výhrad záruční listinu, akceptoval veškeré podmínky bankovní záruky, včetně podmínek jejího zániku. Odvolací soud tak nepřipustně „spojil s právním úkonem vrácení bankovní záruky jiné právní následky, než které byly pro daný úkon mezi dovolatelkou a žalobcem výslovně ujednány“. Akceptace závěru, podle něhož „příložený

informace o tom, že účastník řízení zasílá originál bankovní záruky za účelem urychlení výplaty, má schopnost vyloučit dříve dohodnuté a akceptované účinky zániku bankovní záruky navázané na vrácení originálu záruční listiny“, by znamenala možnost jednostranně změnit právní vztah mezi společností O a dovolatelkou založený mandátní smlouvou (a akceptovaný žalobcem převzetím záruční listiny), což přímo odporuje ustanovení § 493 obč. zák.

13. Proto dovolatelka požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu ve vyhovujícím výroku ve věci samé změnil tak, že rozsudek soudu prvního stupně potvrdí, respektive aby rozsudek odvolacího soudu v rozsahu dovolání dotčeném zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

14. Žalobce považuje dovolání jednak za nepřipustné, jednak za nedůvodné; snáší argumenty na podporu správnosti rozhodnutí odvolacího soudu a navrhuje, aby Nejvyšší soud dovolání odmítl nebo zamítl.

III.

Přípustnost dovolání

15. Dovolání žalované je přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř. a to – posuzováno podle obsahu dovolání – k výkladu ustanovení § 313 a násl. obch. zák., jde-li o zánik bankovní záruky.

IV.

Důvodnost dovolání

16. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. 12. 2013) se podává z bodu 2. části první článku II. zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

17. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

18. Podle ustanovení § 313 obch. zák. bankovní záruka vzniká písemným prohlášením banky v záruční listině, že uspokojí věřitele do výše určité peněžní částky podle obsahu záruční listiny, jestliže určitá třetí osoba (dlužník) nesplní určitý závazek nebo budou splněny jiné podmínky stanovené v záruční listině.

Podle ustanovení § 317 obch. zák., nevyplývá-li ze záruční listiny něco jiného, nemůže banka uplatnit námitky, které by byl oprávněn vůči věřiteli uplatnit dlužník, a banka je povinna plnit své povinnosti, když o to byla požádána písemně věřitelem. Předchozí výzva, aby dlužník splnil svůj závazek, se vyžaduje, jen když to stanoví záruční listina.

Podle ustanovení § 319 obch. zák. banka plní svůj závazek z bankovní záruky, jen když k tomu byla písemně vyzvána věřitelem. Je-li plnění banky z bankovní záruky podmíněno v záruční listině předložením určitých dokumentů, musí být tyto dokumenty předloženy při této výzvě nebo bez zbytečného odkladu po ní.

Podle ustanovení § 322 obch. zák. na bankovní záruku se použijí jinak přiměřeně ustanovení o ručení (odstavec 1). Vztah mezi bankou a dlužníkem se řídí podle ustanovení o smlouvě mandátní (odstavec 2).

19. Nejvyšší soud v prvé řadě předesílá, že již v rozsudku ze dne 31. 3. 2009, sp. zn. [29 Cdo 2387/2007](#), uveřejněném pod č. 18/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, formuloval a

odůvodnil závěr, podle něhož:

[1] Při bankovní záruce vzniká v zásadě právně samostatný závazek banky, který je závislý na existenci zajišťovaného závazku, jen když to vyplýne z obsahu záruční listiny (§ 317 obch. zák.).

[2] Nevyplyvá-li z obsahu bankovní záruky něco jiného, má tato záruka povahu bezpodmínečné bankovní záruky (tj. záruky na první výzvu a bez námitek). Při této formě bankovní záruky se neuplatní ani princip akcesority, ani princip subsidiarity.

[3] V rozsahu vyplývajícím ze záruční listiny může mít bankovní záruka podmíněnou povahu a banka si v ní může vyhradit některé nebo všechny námitky, které má vůči věřiteli v souvislosti se zajištěným závazkem dlužník. V záruční listině tak může být stanovena (v určitém rozsahu nebo zcela) akcesorita bankovní záruky, jakož i subsidiarita bankovní záruky (např. věřitel musí napřed požadovat zaplacení na dlužníku, nebo jej žalovat, či dokonce neúspěšně vést exekuci na jeho majetek).

20. Současně platí, že bankovní záruka (písemné prohlášení banky podle § 313 obch. zák.) vzniká jednostranným právním úkonem banky (žalované) adresovaným věřiteli (oprávněnému – žalobci) z bankovní záruky, a to doručením záruční listiny věřiteli. Obchodní závazkový vztah mezi bankou a věřitelem vzniklý po doručení záruční listiny věřiteli nemůže být měněn nebo zrušen bez souhlasu stran (srov. v právní teorii Ludvík KOPÁČ, Obchodní kontrakty. I. díl. Obecná úprava obchodních smluv. Praha: PROSPEKTRUM 1993, s. 180-181). Jde-li o zánik bankovní záruky jiným způsobem než plyne z ustanovení § 321 obch. zák., uplatní se (podle povahy bankovní záruky) přiměřeně ustanovení o zániku ručení (§ 311 obch. zák.), jakož i obecná ustanovení obchodního zákoníku a občanského zákoníku o zániku závazku, která připadají vzhledem k povaze bankovní záruky v úvahu (viz ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 916). Přitom je zcela zjevné, že obsah práv a povinností banky a oprávněného z bankovní záruky je dán striktně (jen) obsahem záruční listiny (viz např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2014, sp. zn. [32 Cdo 1730/2012](#)); v této listině přitom může být (mimo jiné) rovněž určeno, za jakých podmínek bankovní záruka zaniká.

21. Jelikož v poměrech dané věci dovolatelka nezpochybnila závěr odvolacího soudu, podle něhož výzva žalobce ze dne 16. 2. 2012 k plnění dle bankovní záruky odpovídala požadavkům určeným záruční listinou, zabýval se Nejvyšší soud řešením otázky, zda „vrácením“ originálu záruční listiny žalované v skutku zanikly práva a povinnosti z bankovní záruky.

22. V této souvislosti Nejvyšší soud akcentuje, že v bankovní záruce specifikovaný způsob zániku bankovní záruky (rozuměj vrácení originálu záruční listiny) není (rozvazovací) podmínkou ve smyslu ustanovení § 36 obč. zák. (tj. není vedlejším ustanovením v právním úkonu, kterým se vznik, změna či zánik subjektivních práv a povinností činí závislým na skutečnosti, která je subjektům právního úkonu v době jeho učinění neznámá), nýbrž ujednáním o (zvláštním) způsobu zániku bankovní záruky.

23. Právní úkon spočívající ve vrácení originálu listiny (bankovní záruky) je přitom nezbytné vykládat v souladu s institutem bankovní záruky, jakož i s výkladovými pravidly obsaženými v ustanovení § 35 odst. 2 obč. zák. (popřípadě v ustanovení § 266 obch. zák.), jakož i se zásadami pro výklad právních úkonů formulovanými např. v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2000, sp. zn. [20 Cdo 2018/98](#), uveřejněném pod č. 35/2001 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek a v nálezu Ústavního soudu ze dne 14. 4. 2005, sp. zn. [I. ÚS 625/03](#).

24. Je-li pro vznik práv a povinností z bankovní záruky nezbytné doručení (předání) záruční listiny bankou oprávněnému (věřiteli) z bankovní záruky (tj. adresovaný právní úkon banky ve vztahu k

věřiteli směřující ke vzniku práv a povinností z bankovní záruky), je zjevné, že stejné požadavky je nutné klást na zánik bankovní záruky „vrácením“ (originálu) záruční listiny; i vrácení (originálu) záruční listiny tak musí být (právním) úkonem (projevem vůle) oprávněného z bankovní záruky.

25. Jinými slovy, k zániku bankovní záruky nedojde (jen) tím, že se záruční listina (její originál) dostane do dispoziční sféry banky (žalované), bez ohledu na skutkové okolnosti, za nichž k tomu došlo, nýbrž pouze tehdy, stalo-li se tak vskutku v důsledku projevu vůle oprávněného z bankovní záruky (žalobce) záruční listinu vrátit. Opačný výklad by vedl k (nepřijatelnému) závěru, podle něhož by bankovní záruka zanikla i tehdy, dostala-li by se záruční listina do dispozice banky (žalované) např. v důsledku protiprávního jednání banky či jiné osoby nebo předal-li by bance záruční listinu její nálezce (tj. nikoliv na základě právního úkonu oprávněného z bankovní záruky).

26. V projednávané věci je přitom ve skutkové rovině zjevné, že žalobce zaslal žalované výzvu k plnění z bankovní záruky (ze dne 4. 1. 2012) a následně „pro informaci“ originál záruční listiny (ten byl doručen žalované dne 11. 1. 2012), včetně vysvětlení (a listin) ohledně „zbývajících“ částky k zaplacení z bankovní záruky ve výši 5 053 151 EUR. Takový projev vůle žalobce nelze bez dalšího považovat za „vrácení“ originálu záruční listiny žalované, když pojem „vrácení“ je nezbytné vykládat jako projev vůle oprávněného z bankovní záruky „nepožadovat“ plnění ze záruční listiny, která mu byla předána (doručena) bankou (žalovanou). Skutečnost, že žalobce poslal žalované pro informaci originál záruční listiny, nelze považovat za projev vůle žalobce ve smyslu výše uvedeném.

27. Shora uvedený výklad povahy jednostranného právního úkonu žalované (vystavení bankovní záruky) a faktického jednání žalobce (zaslání originálu bankovní záruky žalované) pak v žádném případě neznamena, že žalobce svým jednostranným úkonem změnil obsah již vzniklých práv a povinností z bankovní záruky, popřípadě že by tímto způsobem změnil obsah smlouvy uzavřené mezi bankou a dlužníkem (§ 322 odst. 2 obč. zák.). Promítla-li totiž žalovaná „podmínky“, za nichž se ve smlouvě se společností O dohodla, že vystaví ve prospěch jejího věřitele bankovní záruku, do textu záruční listiny, je zcela zjevné, že výklad rozhodných právních úkonů žalobce a žalované neznamena změnu v právech a povinnostech založených smlouvou mezi společností O a bankou.

28. Jelikož se dovolatelce prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu věcnou správnost rozhodnutí odvolacího soudu zpochybnit nepodařilo, přičemž z obsahu spisu neplynou ani vady, k jejichž existenci u přípustného dovolání soud přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), Nejvyšší soud dovolání žalované zamítl [§ 243d písm. a) o. s. ř.].